

Danmarks Kirker. Ribe amt. 2. bd., 16. hefte. *Århus amt.* 5. bd., 30-31. hefte. Udgivet af Nationalmuseet. (Poul Kristensens Forlag, 1987). 137-154 s.

Begge hefter afslutter et bind, og der er ikke grund til at gentage den omtale, værket har fået i de foregående anmeldelser, der viser, at man trygt kan tage det som udgangspunkt for videregående studier. Topografisk har det værdi, fordi det anfører så meget om det enkelte sogn, hvis historie på mange måder er koncentreret i kirken med dens epitafier, gravstene og øvrige inventar, og ud fra de citerede skriftlige kilder kan der bygges videre op til en sognehistorie.

Det er ikke alene i det topografiske, værket har sin styrke. Det er en materialsamling af et hidtil ukendt omfang, der har været savnet. I en artikel i *Fra Arkiv og Museum*, 4. bd., fra dette århundredes begyndelse klager museumsinspektør Chr. Axel Jensen over vanskelighederne i studiet af guldsmedkunstens historie, fordi arbejdet 'vilde kræve, at hele Landet måtte gennemarbejdes og bl.a. alle Renæssansens Alterkalke studeres'. Det vil først kunne ske, når *Danmarks Kirker* er af-

sluttet, og det vil endnu tage mange år. Hvor meget stof der kan findes fra en enkelt mester, viser bogen om Joachim Weller i Holstebro, hvor der bringes en liste over ikke mindre end 24 genstande fra kirker. Som et andet eksempel på et velkendt stof omtaler og afbilder kirkeværket de mange messingfade af drevet arbejde, der fra renaissance blev obligate led af talløse døbefonte. De kaldes efter typen tyske eller nederlandske, men en efterretning kan tyde på, at nogle er fremstillet herhjemme. De var ikke udført til brug i kirkerne, men stod som dekorationstykker i boligerne, og nogen sondring mellem det sacrale og det profane kan ikke opstilles for disse sager, hvis historie trænger til at blive grundigt undersøgt.

Den i 1891 nedbrudte Oksby kirke, berømt som kirken med stråtag, beskrives indgående. Kirkegården er bevaret, og den sidste begravelse her fandt sted 1912. Den nedbrudte kirke menes at være bygget ca. 1450-1550, og forud for den har der været en ældre, hvorfra noget inventar er bevaret og overført til den nyeste kirke, hvor det viser forbindelsen mellem fortid og nutid i det kirkelige liv.

Helge Søgaard

OLDTID OG MIDDELALDER

Birgit Sawyer, Peter Sawyer, Ian Wood: (ed.): *The Christianization of Scandinavia*. (Viktoria Bokförlag, 1987). 130,- kr.

Med Erik och Lars Lönnroth samt de tre redaktører i spidsen samledes forskere fra 10 lande til et symposium i Kungälv i august 1985 for at diskutere et stort antal papers, der tidligere, i løbet af 1983-84, var blevet gennemgået

af et tværfagligt seminar ved Göteborgs universitet. I denne bog sammenfatter og analyserer de deltagende forskere, der ikke bare kom fra forskellige lande (de nordiske, Belgien, England, USA, Australien) men også repræsenterede vidt forskellige fag: historie, runologi, religionspsykologi, litteraturhistorie, arkæologi, teologi og socialantropologi, alle aspekter af kristendommens komme i Norden. Fra dansk side deltog

Niels Lund, Else Roesdahl, Inge Skovgaard-Petersen og Preben Meulengracht Sørensen. Takket være symposiets virkeligt tværfaglige kvaliteter får vi her en kortfattet men yderst gedigen oversigt over missionen i Skandinavien med en alsidig belysning af det spinkle kildemateriale med dets mangler og komplikationer og det faktum, at vi næsten inet ved om situationen i det prækristne Norden, her står vi på bar bund. Efter en opsummering af diskussionen følger en række mindre artikler om missionen generelt, missionen i Finland, mødet mellem de kristne og hedningene i 800-tallet og den fortsatte kristning af de nordiske lande i vikingetiden. Birgit Sawyer afslutter med værdifulde synspunkter på helgenlegenderne, Adam af Bremen og Saxo. Her foreligger altså en udmærket status over forskningen af i dag og ikke mindst inspiration til fornyet tværfaglig forskning og detailanalyser.

Michael Linton

Brian Patrick McGuire (red.): *Mennesker i Danmarks og Europas middelalder*. (C. A. Reitzel, 1986). 267 s., 160,- kr.

Biografien oplever i disse år en renaissance i det almindelige kulturliv. Habile skribenter, ikke mindst skønlitterære forfattere, fremtrædende journalister og kendte litteraturhistorikere, udgiver opsigtsvækkende bøger om interessante personligheds liv. Formentlig siger det ganske meget om vor egen tid, at dens læsende publikum er så optaget af afdøde menneskers indholdsrige tilværelse.

I hvert fald er det et forhold, hvori naturligt nok også adskillige faghistorikere har set en udfordring, omend det vist kan hævdes, at den historiske fagtradition pålægger dem en akkuratesse i dokumentationen, som lettere løben-

de litterære penne mere ubesværet ser bort fra. Men fristelsen til at prøve personskildringens kunst kender nok de fleste. For forskere, hvis daglige emne er middelalderen, bliver der i så fald nærmest tale om tillokkelsen ved det absurde. For middelalderens eller i hvert fald dens skribenters interesse var ikke det individuelle, men det stereotyp. Lysende personligheder vil derfor sjældent træde forskeren umiddelbart imøde i de bevarede kilder.

Sådan er vilkårene også for de 14 forfattere med tilknytning til Københavns Universitets Center for Europæiske Middelalderstudier, som i fællesskab har villet prøve kræfter med biografiens kunst. Hver især har de prøvet at portrættere et middelalderligt menneske. Brian Patrick McGuire har redigeret og prøvet at udtrække en konklusion af skildringerne af den ganske blandede skare af udenlandske og danske personer.

Opgaven har været vanskelig, ikke mindst for de forfattere, der behandler et dansk emne. Som Grethe Jacobsen skriver i sin på de givne betingelser vellykkede artikel om skomagerkonen Keluf Jacob Nielsens fra Malmø: »Det ville have været rart, om Keluf foruden sin regnskabsbog også havde efterladt en dagbog, så vi kunne få et indtryk af hendes personlighed« (s. 233). Men Keluf hørte ikke til en generation, der var selvoptaget nok til at føre dagbøger. Så forfatteren må nøjes med regnskabsbogens små glimt af det menneske, der førte den, og i øvrigt gribe til at sætte hende ind i et billede af Malmø i det 16. århundrede.

En sådan fremstilling må få svært ved at nå sin hovedpersons »håb, tvivl, lyst og glæde«, sådan som det er redaktørens formål (s. 267). Skildringen må af kildemæssige årsager blive socialhistorisk og altså handle om personens vilkår, som i Knud Pranges behandling af enken Johanne Podebusks skæbne i 1400-tallet: »de kvinder i senmiddel-